

خیلواکی

استقلال

www.esteqlaal.net

دوشنبه ۱۷ اپریل ۲۰۲۳

روانشاد پوهاند عبدالحی حبیبی

نگاهی به نامهای باستانی کابل

قسمت اول

وای کریته – VAE – KRETA^(۱) :

در فصل اول وندیداد (اوستا) جایکه نامهای شانزده کشور آفریده اهورا مزدا آمده، در بند دهم نام هفتمین کشور برگزیده مزدا، وای کریته بدینسان مذکور است :

"من که اهورا مزدا هستم در بهترین مکانها و شهرهایی که آفریدم هفتم و ایگرت است که پای تختش دژاک است، هر آینه اهریمن زشت، بر ضد آن خناشی تی Khanathaiti پری را پیدا کرد، که به کرشاسپه پیچیده بود."

این کشور هفت را علماء با کابل تطبیق کرده اند، که در آنجا خه ناشی تی پری (ساحره)^(۲) را اهریمن بوجود آورده بود که کرشاسپه KERESASPA را از راه برد.

در متن اوستائی کابل به شکل وایگریته آمده که در کتیبه های هخامنشی gandara و در تفسیر پهلوی اوسته کاپول KAPUL است. در زمان قدیم اکثریت مردم کابل در نظر مزدیستان یعنی پرستندگان مزدا، از دیویسنان (دیوپرستان) به شمار میرفته اند. بدین معنی که از آئین قدیم هند و ایرانی و دیواپرستی و شرک هندی پیروی میکردند. گرشاسپ (یکی از پهلوانان اوستا) به دام عشق زنی زیبا در کابل افتاد و سر انجام نامطلوبی یافت.

چون آئین قدیم آریائی در ویکریته (کابلستان) رواج داشت و این سرزمین در جوار هندوستان بود، بنابراین آئین زردشتی نمیتوانست بکلی در آن نفوذ کند. استرابو آنرا بنام PARAPAMIZDA یاد کرده که آئین قدیم آریائیان (دیواپرستی) در آن دیار باقی بود^(۳).

این نام که در اوستا به کابلستان داده شده بنظر من مرکب می آید. با این معنی که وای + کریته ریشه های تاریخی دارد. جزو اول کلمه وای VAE به وایو VAYU بر میگردد، که بموجب ادبیات قدیم

اقوام هند و ایرانی ایزد باد و هوا بود. در کتاب ویدا چنانکه باید مورد توجه نیست و تحت الشعاع رب النوع باران ایندیره INDRA قرار دارد، اما در اوستا بسیار مورد نیاز و ستایش است که رام یشت پانزده خصوصیت این ایزد است و معلوم نیست که چرا این یشت را که مخصوص وایو است بنام رام موسوم ساخته اند؟

درین یشت که از اخلاق پسندیده پشتیبانی و از نیکی و پیکار آن با زشتی سخن رفته، ایزد وایو، یاور نیکی گرایان است و همه نیکان را در نیات پسندیده شان تائید می نماید. در اوستا و ایوار ریشه VA مشق شده بمعنی وزیدن، که ایزد هوا و موکل بر باد و هوای خوبست، و شرح صفات ویدایی این ایزد با اوستا هم آهنگی دارد و در آغاز یشت ۱۵ : اهورا مزدا، ایزد هوا را می ستاید و گرامی میدارد، تا باشد که بر شر و زشتی فایق آید.

در رام یشت عده یی از شاهان و بزرگان، برای فریابی پیروزی، ایزد و ایو را می ستایند و کامروا می شوند. در همین یشت ۱۵ که از فصل دهم آغاز شده و ایو نیز چون هوما و اناهیتا یا روغم خوار دوشیزگان نیست که در آرزوی شوهر می باشند و او را ستایش می کنند^(۴) مثلاً گویند که این کامیابی را به ما ده، تو ای اندروای زبردست، که ما خانخدای (شوهر) زیبا بالا و جوانی بگیریم و اعقاب دانا و هوشیار و خوشگو از ما بوجود آیند^(۵).

این کلمه در پهلوی اندروای شده و بزبان دری هم ازین راه وارد گردیده که بغلط آنرا سرگشته و حیران و محتاج و سرنگونه یا معلق معنی کرده اند^(۶).

در وندیدا و مینوخرد بارها وایو = اندروای با صفات مختلف ستوده شده، مثلاً در یشت ۱۵ گوید : اندروای چالاک را می ستائیم، اندروای دلیر را می ستائیم، اندروای چالاک ترین چالاکان را می ستائیم، اندروای دلیرترین دلیران را می ستائیم ... اندروای زبردست را می ستائیم. (بند ۵۶)

در خرده اوستا ست ۲۱ : اندروای پاک زبردست را که دیدبان دیگر آفریدگان است می ستائیم ... ادامه دارد...